

Gótská válka, byzantský vliv v Itálii

Byzanc podnikla úspěšné válečné tažení proti království Vandalů, které vzniklo po roce 428 v severní Africe. Vojevůdce **Belisar** Vandaly porazil, v září roku 533 vstoupil jako vítěz do hlavního města vandalské říše Kartága. Byzanc si podmanila většinu severní Afriky. Dalším cílem byzantské armády byla ostrogótská Itálie. Válečné operace byly zahájeny v roce 535. Belisarovi se podařilo obsadit Sicílii, potom se s vojskem přesunul do jižní Itálie a táhl dál na sever. V roce 536 byla obsazena Neapol; v té době sami Ostrogóti svrhli krále Theodahada a novým králem byl zvolen **Vitigis**, který se snažil bránit Řím, kde ze strategických důvodů nechal mj. zničit vodovody. Řím byl nicméně také obsazen Byzantinci a v roce 540 kapitulovalo také tehdejší hlavní město Ravenna.

Ostrogótský král Vitigis poštal proti Byzanci perského krále Husrava I., Peršané napadli provincie Mezopotámii Sýrii a Palestinu, z Antiochie zbyly jen trosky. V roce 541 tedy císař musel vyslat Belisara na východ proti Peršanům.

Mezi tím Ostrogóti v Itálii pod vedením nově zvoleného krále **Totily** (541–552) zahájili protiofenzívu. Na přechodnou dobu se jim opakovaně podařilo dobýt zpět Řím, který však byl výrazně zdevastován, a také Neapol, Korsiku a Sardinii. Avšak v roce 552 zaznamenal velký úspěch Belisarův nástupce **Narses**. Totila byl zabit v bitvě u Taginy (Gualdo Tadino, Umbrie). Narses svým vítězstvím ukončil nadvládu Ostrogótů v Itálii. Byzantský císař vyhlásil roku 554 tzv. Pragmatickou sankcí návrat k poměrům panujícím před příchodem Ostrogótů (obnovení římské civilní správy, navrácení půdy původním římským vlastníkům). Ostrogóti kladli ještě několik let odpor (někteří vůdcové až do r. 561); postupně však splynuli s místním obyvatelstvem.

Itálie se od roku 554 dostala pod přímou nadvládou Byzance. Nejdříve jako „prefektura“ (pro celou Itálii byl jmenován *paefectus paetorii*), od roku 567 jako „exarchát“ s hlavním městem Ravennou, kde sídlil exarcha – zástupce císaře, který vykonával moc civilní i vojenskou. Na italském území byly také byzantské vojenské základny (Forum Iulii aj.). Další byzantský exarchát byl zřízen na území Afriky, Korsiky a Sardinie.

Byzantská nadvláda nad Itálií změnila také situaci v papežské kurii, kde do té doby mezi sebou soupeřili o vliv (často pod záminkou odlišných věroučných názorů) byzantscí císaři s ostrogótskými králi a římským klérem. Bylo nově uzákoněno, že napříště musí volbu papeže potvrdit císař. Tak dosáhlo byzantské císařství vrcholu své caesaropapistické politiky. Řím se v té době jevil jen jako západní patriarchát říšské církve. Některá byzantská opatření však byla pro církve výhodná: dostalo se jí četných darování a byzantská státní moc darovací akty garantovala. Biskupové se stali nejdůležitějšími činiteli ve městech. Na památku porážky Ostrogótů byl dostavěn a vysvěcen chrám San Vitale v Ravenně (který začal již dříve stavět sám král Theodorich). V chrámu jsou mj.

nástěnné mozaiky zobrazující císaře Justiniána I. jako „zachránce Římského impéria“ s jeho dvorem a jeho manželku Theodoru v doprovodu dvorních dam. Další významnou stavbou z byzantské éry je chrám Sant'Apollinare v Classe nedaleko Ravenny. Raně křesťanské, ostrogótské a byzantské sakrální stavby v Ravenně jsou od roku 1996 památkou zapsanou na Listině světového kulturního dědictví UNESCO.

Literatura:

- Prokopios z KAISAREIE, *Válka s Peršany a Vandaly*. Praha: Odeon, 1985.
- Prokopios z KAISAREIE *Válka s Góty*. Praha: Odeon, 1985.
- ZÁSTĚROVÁ, Bohumila. *Dějiny Byzance*. Praha: Academia, 1992, 529 s. ISBN 80-200-0454-8.
- VAVŘÍNEK, Vladimír a Petr BALCÁREK. *Encyklopedie Byzance*. Praha: Libri, 2011, 550 s. ISBN 978-80-7277-485-2.